

cànica es basa en la semblança dels diversos membres integrants de la societat, que tenen les mateixes emocions, comparteixen els mateixos valors i fan les mateixes funcions. Les societats a què aquest tipus de principi integrador dóna suport són les societats segmentàries -que avui anomenariem primitives- on els individus i els grups, en ésser molt homogenis, són fàcilment substituïbles i prescindibles, com ara els segments d'un anèlid. En canvi, les societats basades en la solidaritat orgànica -les societats modernes- són aquelles on, en estar internament diferenciades, la cohesió s'estableix per interdependència. Són les societats caracteritzades per la divisió del treball, en les quals cada individu o cada grup hi a compleixen una funció diferent, com els diversos òrgans d'un organisme, i per tant no hi són tan fàcilment dispensables. A més, en les societats que recolzen en el principi de la solidaritat mecànica, la intensitat amb què la consciència col·lectiva s'imposa sobre les consciències individuals i l'extensió que hi ocupa, són molt més grans que en les societats basades en la solidaritat orgànica. Per últim, de la mateixa manera que per a Tönnies la *Gesellschaft* naixia de la *Gemeinschaft*, per a Durkheim, la solidaritat mecànica és anterior tant des del punt de vista lògic com històric, a la solidaritat orgànica.

Cooley, independentment de la tradició filosòfica i sociològica europea, arribà també a fer una distinció que té molta similitud amb la de Tönnies. Cooley diferencia dos tipus d'agrupacions humanes: els grups primaris i secundaris. Com diu aquest pensador: "Per grups primaris entenc els caracteritzats per l'associació i la cooperació íntima i cara a cara. Són primaris

en diversos sentits, però principalment perquè són fonamentals en la formació de la naturalesa social i els ideals de l'individu. El resultat de l'associació íntima, psicològicament, és una certa fusió de les individualitats en una totalitat comuna, de manera que el propi jo, almenys en molts aspectes, és la vida i el propòsit comú del grup. Tal vegada la forma més senzilla de descriure aquesta totalitat és dient que el grup és un 'nosaltres'; implica la mena de simpatia i identificació mútua de la qual el 'nosaltres' és l'expressió natural. Hom viu en el sentiment del tot i troba el principal objecte de la seva voluntat en aquest sentiment"¹⁸. Aquells altres grups en què la interacció no és tan freqüent ni intensa són els grups secundaris. La dicotomia entre grups primaris i secundaris, a diferència de la de Tönnies a Europa, va fer gran fortuna en la tradició empírica nordamericana, ja que va estimular estudis de tota mena en camps tan diversos com la sociologia militar, del treball o de les organitzacions, només per citar-ne alguns exemples.

Però una de les figures centrals de la sociologia sobre la qual Tönnies i la seva tipologia tingueren una influència cabdal, fou Parsons. Aquest, al final de la dècada dels anys trenta, féu l'esforç gegantí de sintetitzar tota la tradició sociològica europea i donar-la a conèixer als Estats Units¹⁹. Autors aparentment tan diferents com Marshall, Pareto, Durkheim i Weber, forniren a Parsons el descobriment d'una sèrie de preocupacions semblants que donaren peu al seu afany teòric integrador. Malgrat que Parsons, en *L'estructura de l'acció social*, no negligí Tönnies, puix que li dedicà una breu nota²⁰, no desenvolupà plenament el po-

tencial de la seva dicotomia fins al 1951, en *Vers una teoria de l'acció social* (juntament amb Shils) i *El sistema social*²¹. En la primera obra citada, Parsons i Shils elaboraren cinc tipologies anomenades *pattern variables*, els conceptes polars de cada una de les quals constitueixen punts de referència en l'orientació dels individus. Enfrontats amb els problemes quotidians que planteja l'acció social, els individus tenen davant seu "dilemes d'orientació" que han d'apar resoldent. Segons Parsons i Shils, aquest dilemes es concreten en les opcions que les persones han de triar al llarg de cinc dimensions distintes. Aquestes dimensions o variables de pauta social són les següents:

Gemeinschaft

- Afectivitat
- Orientació col.lectiva
- Particularisme
- Adscripció
- Difusivitat

Gesellschaft

- Neutralitat afectiva
- Auto-orientació
- Universalisme
- Adquisició
- Especificitat

Com pot veure el lector, he situat cada una de les parelles d'alternatives sota els epígrafs de *Gemeinschaft* i *Gesellschaft* per tal que quedi patent la influència de Tönnies en la formulació de les cinc tipologies, influència que els autors no neguen i que Parsons ha reconegut explícitament en un treball recent²². Com afirma Parsons en aquest assaig, calia superar i refinar les categories de Tönnies, ja que era evident que alguns fenòmens eren de difícil classificació emprant només la seva tipologia dicotòmica. Les *pattern variables* no sola-

ment resulten útils per a entendre la dinàmica de l'orientació dels actors, sinó també per a l'anàlisi de sistemes culturals, atès que permeten de caracteritzar-los segons els punts dels *continua* en què se situen els seus valors dominants.

Una altra línia de pensament diferent, que potua en la tradició de les tipologies polars i que té precursors tan il·lustres com Ibn Haldūn i Bonald, és la del *continuum* rural-urbà. El *locus classicus* de la formulació d'aquesta dicotomia pel que fa a la caracterització del pol urbà, és el cèlebre assaig de Wirth *L'urbanisme com a forma de vida*²³, un dels exponents més importants de l'Escola de Xicago, sobre el qual Tönnies havia exercit precisament un influx remarcable²⁴. Deu anys més tard, Redfield, un antropòleg que havia estudiat una comunitat mexicana, desenvolupa el pol oposat del *continuum* en el seu article sobre *La societat folk*²⁵. Si bé posteriorment Redfield afegiria un nou element intermedi a la seva tipologia -la societat camperola (*peasant*), des d'aquest moment queden clarament establerts els dos pols del *continuum*. El *continuum* rural-urbà ha estat utilitzat en molts estudis de sociologia rural i urbana i ha rebut nombroses formulacions, encara que també ha estat objecte de crítiques fortes²⁶.

Una de les altres ramificacions que deriven de l'obra seminal de Tönnies són les anomenades teories de la modernització. Sorgides especialment en l'època en què, arran de la descolonització, es començà a plantejar agudament el problema del subdesenvolupament, les teories de la modernització estan interessades en els processos pels quals les societats passen de l'estadi tradicional a l'estadi modern. També aquí ens trobem amb

un *continuum*, si bé, a diferència del que acabem de veure, que tenia una dimensió espacial, aquest té més aviat una dimensió temporal. En aquest cas, els dos pols són la tradició i la modernitat, termes que, com comprovarem més endavant, posseeixen una elevada càrrega d'ambigüïtat. D'una banda, distingeixen els teòrics de la modernització les societats basades en la tradició, o sia, les societats primitives i preindustrials europees, a més de les societats de les grans civilitzacions (islàmica, hindú o xinesa). D'altra banda, la societat moderna, el tipus ideal de la qual és un reflex dels trets més importants de les societats nordamericana i europea occidental. No és gens d'estranyar, doncs, que hi hagi autors que considerin els termes de modernització i occidentalització com a sinònims. En efecte, els teòrics de la modernització pateixen d'un greu etnocentrisme, al qual cal afegir, a voltes, un oblit de la dimensió històrica.

Els autors que s'adscriuen a aquesta perspectiva malden en primer lloc per dreçar una catàleg dels principals trets de la societat tradicional i de la societat moderna²⁷ i, un cop assolida aquesta fita, tracten d'establir una teoria que expliqui el pas de la primera a la segona. Els principals autors que s'han ocupat de les teories de la modernització són, de fet, funcionalistes, i llurs teories es poden dividir en dos grans grups. Els teòrics de la diferenciació, com ara Parsons, Smelser i Eisenstadt, són funcionalistes neoevolucionistes i veuen el procés de modernització com l'especialització institucional progressiva en qualitat de resposta adaptativa davant els canvis produïts en el medi exterior. Aquest procés de diferenciació requereix,

a la seva vegada, un altre procés equilibrador de coordinació i integració de les noves estructures diferenciades. Els anomenats teòrics de la comunicació estan més interessats en els canvis soferts per la personalitat que per les estructures socials. Una de les condicions indispensables de la modernització és l'adquisició, per part dels individus, d'un tret de la personalitat que Lerner anomena empatia o mobilitat psíquica, pel qual aquests són capaços d'imaginar-se en situacions i acomplint rols que abans els eren estranys. Deutsch, d'altra banda, insisteix en el procés de mobilització social que epitomitza els diversos tipus de canvi produïts en concomitència amb la modernització. Tant per a Lerner com per a Deutsch, els mitjans de comunicació de massa representen un paper important en el desencadenament o en la maduració d'aquests processos, donades unes certes condicions econòmiques, demogràfiques i polítiques²⁸.

En les pàgines precedents he tractat de fer un breu repàs de la llarga tradició de les tipologies polars en la ciència social, el zènit de la qual se situa, al meu entendre, en l'obra de Tönnies. Potser semblarà que aquest *excursus* hagi constituït una digressió flagrant del tema que ens ocupa. No ho crec pas així. En primer lloc, aquesta revisió ha servit per a posar de manifest la íntima correspondència existent entre les categories polars de privat i públic i altres tipologies com ara *Gemeinschaft* i *Gesellschaft*, o solidaritat mecànica i solidaritat orgànica. Per altra part, l'estudi de la perspectiva en què s'emmarca la distinció entre privat i públic ens pot servir per a avaluar quins

són els seus fruits i rendiments, però també per a ésser conscients de les seves limitacions. En la propera secció penso tractar les dificultats teòriques que suposa l'adopció d'aquest enfocament i els termes en els quals tinc la intenció de procurar obviar-les.

Canvi, evolució i polaritat social.

Acabem de veure que les teories de la polaritat social enfonsen les seves arrels en els arxans del pensament social, i que han fet aportacions notables a la teoria sociològica²⁹. Amb tot, quan hom pretén de relacionar els esquemes de polaritat social amb teories del canvi social, es presenten sovint dificultats greus. Aquests problemes són de moltes menes i valdria la pena de deturar-s'hi uns moments. Aprofitaré l'avinentsa d'haver deixat fa poc les teories de la modernització per tal de tornar-hi uns breus instants i examinar les crítiques que han rebut.

Per a començar, val a dir que el concepte de societat tradicional és un calaix de sastre on caben tota mena de societats, sigui quin sigui el seu grau de civilització, de desenvolupament tecnològic i econòmic, amb el benentès que no hagin accedit a l'estadi de la Revolució Industrial. El mateix passa amb el terme modernitat, ja que, en el cas de les societats amb una llarga tradició industrial, com les europees, no és legítim de posar en el mateix sac la societat burgesa liberal del vuitcents i la neocapitalista corporativista actual. A més, cal mencionar l'agreujament que en l'actualitat el temps corre molt ràpidament, amb què els es-

crits dels sociòlegs americans dels anys seixanta sobre la societat "moderna" (de l'abundància) resten avui dia obsolets davant els problemes de l'atur i de la penúria energètica que pateix la també anomenada societat "moderna". Les dificultats no són solament d'ordre temporal, ans també espacial. Tant la societat espanyola com l'americana són "modernes", però tothom que tingui un mínim de senderi estarà d'acord que els problemes que s'hi susciten són d'ordre molt diferent.

En parlar no ja de la tradició i modernitat, sinó de modernització, és a dir, quan abordem el problema no des del punt de vista descriptiu sinó processual i explicatiu, els inconvenients esdevenen més greus. El terme de modernització vol cobrir processos diferents que se superposen, com són els d'industrialització, alfabetització, desenvolupament econòmic, secularització, centralització i participació polítiques, destribalització, burocratització, i un llarg etcètera. Això fa que sigui confusionari i que creï més contrarietats que les que intenta de resoldre.

Però, en la meua opinió, els obstacles més difícils de salvar es drecen davant de nosaltres quan en-
cetem les dificultats que impliquem les *teories* de la modernització. Un dels paranys que, en moltes ocasions, són incapaces d'evitar les teories de la modernització, és que no fan més que esdevenir una nova edició de l'evolucionisme unilineal, amb pocs dels seus avantatges i tots els seus inconvenients. Ací no és el lloc apropiat per a reproduir les polèmiques originades arran de l'intent de ressuscitar el vell evolucionisme del segle XIX sota el nom de neoevolucionisme³⁰. El vell Spencer estaria molt satisfet en veure l'interès renovat que al-

guns sociòlegs dediquen avui a les seves teories. Però, al meu judici, el neoevolucionisme no presenta cap avantatge sobre l'evolucionisme unilineal i resta sobre la mateixa fal·làcia de l'analogia biològica. Les societats no són organismes i pretendre classificar-les com a tals és menystenir una de les peculiaritats més exclusives de la raça humana. Si l'home és home és per la seva capacitat de fer història o de modificar-ne el seu curs. I si bé en la història intervé sovint l'atzar, aquest hi intervé molts cops sota la forma de la voluntat humana i no pas de mutacions aleatòries. Ha estat Nisbet qui ha mostrat més clarament que un dels principals defectes de l'evolucionisme era -a més del seu etnocentrisme, del seu retrospectivisme i de la seva barreja de les dimensions temporal i espacial- el fet de basar-se en la metàfora del creixement orgànic. Les societats no tenen principis estructurals interns que generin el canvi social, sinó que aquest procedeix generalment de trencaments i solucions de continuïtat produïts per factors exògens³¹. Ara bé: un dels perills que sotgen les teories de la modernització és el de convertir-se en simples variants de l'evolucionisme, amb l'agreujament que els diversos estadis que normalment distingeixen les teories evolucionistes s'hagin reduït a dos, la tradició i la modernitat. A més, com Gusfield ha mostrat molt bé, creure que la tradició i la modernitat són dos pols mútuament excloents i en conflicte, és una fal·làcia com una casa. La tradició i la modernitat poden conviure molt bé en harmonia i fins i tot els factors i els processos de modernització poden reforçar les tradicions en comptes d'afeblir-les³².

Després d'haver fet aquest atac aferrissat de les teories de la modernització i, per extensió, dels

esquemes de polaritat social en què recolzen, qualsevol diria que he estat escometent la meua pròpia tipologia de públic/privat. El que volia deixar ben clar, en aquest capítol, era el seu *status* teòric, perquè després no hi hagi malentesos. Quan en els capítols successius parli de públic i privat, i afirmi que, en els últims anys d'història occidental, hem estat assistint a un procés de privatització, no voldria que ningú entengués que estic postulant una teoria evolucionista del canvi social. En aquesta tesi pretenc solament de crear dos tipus ideals -els conceptes correlatius de publicitat i privacitat-, i aleshores, de contrastar aquestes categories amb diversos aspectes de la realitat empírica. El fet que arribi a la conclusió que en algunes àrees de la vida social -situades en l'espai i en el temps- hom pot observar un moviment cap a la privatització, no significa que subscrigui a cap teoria evolucionista. D'altra banda, el fet que dediqui dos capítols a bastir una teoria sobre la gènesi de la privatització en el món occidental, no vol dir que obliidi la dimensió històrica i que pretengui extrapolar aquest procés a d'altres societats no occidentals, ni que cregui que aquesta tendència sigui irreversible i consubstancial a la societat industrial. Per a mi, el síndrom de la privacitat és producte de la confluència d'una sèrie de circumstàncies, algunes d'elles factors d'ordre cultural, que fan difícil la seva exportació.

Quan diré que constato una tendència cap a la privatització en el món occidental -més tard ja precisaré en quins aspectes-, no faré més que palesar que algunes dimensions de la realitat empírica s'aproximen al tipus ideal de la privacitat que hauré elaborat. De cap

manera voldria que el lector interpretés que els meus tipus ideals de privacitat i publicitat incorporen una teoria evolucionista del canvi social, com és el cas d'algunes de les tipologies polars.

Aquestes precisions eren absolutament necessàries abans d'encetar la tasca del proper capítol: la construcció de la tipologia que, més endavant, serà aplicada a l'estudi de certs aspectes de la realitat històrica i social: la religió i la família.

NOTES AL CAPÍTOL 2.

1. Habermas (1978), 9-10.
2. Freund (1968), 67.
3. Max WEBER, *Die "Objectivität" im sozialwissenschaftlicher und sozialpolitischer Erkenntnis*, citat per Freund (1968), 68.
4. Lockwood (1964), 312.
5. Portantiero (1977), 89.
6. Tönnies (1979).
7. Hom pot trobar referències a aquests antecedents en el "Prefaci" a la versió anglesa (Sorokin, 1974) de *Gemeinschaft und Gesellschaft*. Altres referències al tractament de Tönnies són també a Nisbet (1973 a), 71-73. Aquesta secció es basa parcialment en Flaquer & Giner (1979).
8. Plató (1966).
9. Sant Agustí (1977).
10. Khaldûn (1968). Ací emprem el sistema de transcripció de l'àrab fixat per la *Gran Enciclopèdia Catalana*, s.v. "àrab".
11. Hegel (1970).
12. Bonald (1864).
13. Nisbet (1973 a), 72-73.
14. Fustel de Coulanges (1870).
15. Maine (1861).
16. Tönnies (1979), 27. Els subratllats són meus.
17. Durkheim (1967).
18. Cooley (1909), 173.
19. Parsons (1968 a). Sobre aquest *tour de force* de Parsons, com el qualifica S. Giner, vegeu Giner (1974), 102-113.
20. Parsons (1968 b).
21. Parsons & Shils (1951) i Parsons (1976).
22. Parsons (1973).
23. Wirth (1938).
24. Vegeu el seu assaig sobre la sociologia de Tönnies publicat més de deu anys abans en la mateixa revista: Wirth (1926/27).
25. Redfield (1947).

26. Vegeu, per exemple, Frankenberg (1969), els aspectes i el pla de l'obra del qual estan basats en aquesta idea. Pel que fa als autors crítics, o si més no cauts, respecte del *continuum* rural-urbà, vegeu Stewart (1959) i Pahl (1966).
27. Com a exemple d'un inventari de les característiques de la tradició i la modernitat, vegeu Black (1979).
28. Hom pot trobar un bon resum de les teories de la modernització a Solé (1976). El llibre de C. Solé té el mèrit, a més de la seva concisió, d'establir quines són les aportacions del marxisme i de l'antropologia a aquest camp teòric.
29. Per a un breu comentari sobre les relacions entre polaritat social i el naixement de la sociologia, vegeu Giner (1979 a), 152-4.
30. Hom pot trobar alguns dels elements de la controvèrsia en forma abreujada a Lenski (1976) i Bierstedt (1976), sobretot en relació amb Nisbet (1976) i Nisbet (1979 b). Per a una defensa més extensa de la posició evolucionista, consulteu Lenski & Lenski (1974).
31. Nisbet (1976) i Nisbet (1979 b).
32. Gusfield (1967) i Gusfield (1975).

EL CONCEPTE DE PRIVACITAT

Una de les mancances que més sovint es desprèn dels estudis sobre privacitat, és l'ambigüitat amb què són tractats els termes públic i privat. Els publicistes, historiadors i sociòlegs empren públic i privat amb sentits a vegades ben diferents sense que ells mateixos se n'adonin. L'amfibologia de moltes frases és patent degut al diferent contingut semàntic dels termes en qüestió. Tant els mots públic i privat, objecte del nostre estudi, com d'altres mots relacionats amb ells, com ara intimitat, reserva, etc., són termes clarament polisèmics. Per exemple, públic pot significar tant notori o manifest com oficial, mentre que el terme intimitat tant pot ésser pràcticament sinònim de privacitat com es pot referir a una relació molt pregona entre dues o més persones, sentit que, precisament, és contrari de l'anterior.

Així, a diferència d'altres autors que comencen el seu discurs sobreentenenent el sentit de públic i privat, he cregut adient de dedicar un capítol sencer a definicions i aclariments conceptuals. Aquest pas no és, en absolut, ocios, puix que una clara conceptualització de les nocions que ens interessin ens permetrà després la construcció d'un model en termes del qual poguem expressar les nostres proposicions teòriques relatives a les lleis tendencials sobre l'extensió de la privacitat en el món modern.

Per a procedir a aquests aclariments terminològics, el present capítol començarà amb una breu incur-

sió en l'etimologia de públic i privat, esperant que pugui contribuir a la comprensió dels seus sentits actuals. Tot seguit, passarem revista a les definicions de diccionari dels dos termes de la tipologia. En acabat, engegarem ja l'anàlisi de les definicions de privacitat que han proposat juristes i sociòlegs. L'estudi i la crítica d'aquestes ens ajudarà a construir la nostra pròpia definició, objecte cabdal del capítol. Tot seguit, farem algunes precisions sobre alguns aspectes de la definició de privacitat que hauré donat, per tal de atorgar-li una major operativització en la formulació de proposicions teòriques. Per últim, tractarem de distingir la privacitat d'altres fenòmens afins que es donen en el món d'avui, com la reserva, la intimitat, el secret, la confidencialitat, etc.

1. L'etimologia de públic i privat.

Hannah Arendt ens forneix la primera pista pel que fa a la significació de les esferes pública i privada en el món antic:

"En opinión de los antiguos la faceta de la privación que contiene la palabra 'privado', fue de suma importancia; significaba, literalmente, el estado de quien es o está privado de algo, incluso de las supremas capacidades del hombre. Quien llevaba una vida exclusivamente privada; quien, como el esclavo, no tenía acceso a la esfera pública; o quien, como el bárbaro, optaba por no crear esa esfera, no era plenamente humano. Hoy ya no pensamos, ante todo, en su significado de 'privación', cuando utilizamos esta palabra, lo cual en par-

te se debe al enorme enriquecimiento de la esfera privada, a través del moderno individualismo"¹.

Hannah Arendt prossegueix més endavant:

"No se trata, únicamente, de que discrepemos de los griegos, para quienes una vida transcurrida en la intimidad de 'lo propio' (idion), fuera del mundo corriente, era 'idiota' por definición; o de los romanos, que concebían lo privado como un retiro temporal de los asuntos de la res publica. En realidad, hoy en día llamamos 'privado' a una esfera de la intimidad, cuyos principios se remontan a los últimos tiempos del Imperio Romano, en modo alguno a la antigüedad griega, y cuya extraordinaria multiplicidad y variedad fue desconocida en períodos anteriores a la edad moderna"².

Així, mentre que en el món grec la idea de públic i privat tenia encara un sentit ben allunyat del nostre, a la Roma tardana comença a adoptar un significat molt més proper de l'actual. Per als antics, el privat era el regne de la necessitat, de la indigència, al contrari del públic, regne de la llibertat. Aquest sentit de necessitat encara es conserva en les llengües modernes tant en una de les accepcions de "privar" com en el sentit del mot "privació".

Charles Madge ens ajuda a precisar encara més aquesta idea:

"Per etimologia una persona privada és algú qui ha estat privat dels privilegis i prestigi amb que la societat retribueix aquells qui a compleixen la funció que el grup els assigna"³.

En els diccionaris llatins trobem consignades les següents veus relatives a privat:

PRIVARE, *verb.* Lliurar, alliberar, eximir, apartar (de quelcom).

PRIVATUS, *adj.* Privat, particular. / *subs.* Particular, simple ciutadà.

PRIVATIM, *adv.* A casa.

PRIVATIO, *subs.* Privació, supressió, manca d'una cosa.

Com podem veure, els termes i els significats s'apropen força als del català modern. Més tard, "privat" agafà també el sentit de "favorit", "confident", accepció que, segons Joan Coromines trobem ja emprada des de Berceo⁴. Aquest sentit donaria origen a "privat" com "el qui té el primer lloc en gràcia i confiança prop d'un príncep o alt personatge". La condició de privat en aquest aspecte és la "privadesa"⁵ (en castellà *privanza*).

Pel que fa a "públic" trobem els següents mots en els diccionaris de llatí:

PUBLICUS, *adj.* Del poble, de l'Estat.

PUBLICUM, *subs.* Propietat de l'Estat, domini públic, erari.

PUBLICARE, *verb.* Adjudicar a l'Estat, fer públic, exposar, confiscar.

PUBLICATIO, *subs.* Confiscació, subhasta.

PUBLICANUS, *subs.* Públicà, recaptador d'impostos.

Cal remarcar el sentit que en l'antiga Roma tenien els mots *publicare* i *publicatio*, que avui dia han

passat a significar "portar a coneixement de tothom"⁶. També cal fer l'observació que, en contra d'una opinió molt extesa, i segons el docte criteri de Joan Coromines, "públic" no apareix etimològicament emparentat amb *populus*⁷.

2. Les definicions de diccionari.

El mot "privar" té dos sentits completament diferents. El primer, del que ja n'hem descobert precedents en el llatí, és el de "desposseir", "prohibir", etc., que trobem també en el derivat "privació". Aquest sentit no ens interessa directament i per això el deixem de banda. El segon sentit és el que dóna origen a "privat", antònim de "públic", que, segons Pompeu Fabra, vol dir:

*"Pertanyent o relatiu a un simple particular; que no depèn del seu ofici públic; que es fa a la vista de pocs, no públic"*⁸.

Amb la definició de "públic" ens trobem també amb diverses accepcions: "Relatiu a la nació, a la comunitat (oposat a privat). De què pot fer ús tothom; que pot veure o saber tothom, notori". I com a substantiu: "La gent en general, tothom indistintament. Especialment els qui assisteixen a un espectacle"⁹.

Si ens hi fixem bé, veurem que tant en "públic" com en "privat" hi podem copsar dues parelles de sentits ben diferents, que componen també dues parelles de contraris. Quan "privat" vol dir "particular", s'oposa a

"oficial" o "comú", mentre que quan vol dir "secret" o "reservat" s'oposa a "públic" en el sentit de "manifest" o "notori". És principalment aquesta segona parella d'antònims que ens interessa, encara que indubtablement des d'un punt de vista etimològic està relacionada amb la primera. De "públic" en aquest segon sentit deriven una sèrie de mots que ens concerneixen directament en la nostra investigació: em refereixo a "publicar", "publicació" i "publicitat". Aquest darrer terme, a part les connotacions comercials que té, en el sentit de "divulgació feta mitjançant anuncis als diaris, cartells, etc."¹⁰, vol dir també qualitat de "públic". Com que la nostra llengua no posseeix un correlat de "publicitat" en el sentit de "qualitat de privat", hem decidit d'introduir l'anglicisme "privacitat" (*privacy*), barbarisme que ja està prenent carta de naturalesa en castellà, d'altra banda. (El mot "privadesa", recollit al diccionari Fabra, com ja hem esmentat abans, es refereix a la "condició de privat o favorit d'un rei, d'un príncep, etc.").

3. Definicions de privacitat.

Després d'aquestes disquisicions lingüístiques i després d'haver justificat la introducció de "privacitat" al català, caldrà fer un breu repàs a les definicions que els diversos autors han donat d'aquest terme. Per tal de posar un xic d'ordre en el garbuix de definicions que se n'han donat, les pensem dividir en els següents apartats: definicions jurídiques, definicions objectives, definicions subjectives, i, per últim, aquelles que consideren la privacitat com una relació.

3.1. Les definicions jurídiques.

Ja hem dit més amunt que una bona part de la bibliografia consultada sobre la privacitat prové del camp jurídic, sobretot anglosaxó. Al Estats Units i a Anglaterra hi ha una forta tradició de defensa de les llibertats individuals, una de les quals és el dret a la privacitat. En els últims vint anys, per raó de la proliferació d'estris de tota mena que permeten de conèixer aspectes de la vida de la gent que abans quedaven fora de l'abast del públic, de la centralització creixent de l'Estat i de la burocratització, de la formació de bancs de dades cada vegada més extensos mercès als avenços de la informàtica, dels mètodes cada vegada més sofisticats de la policia en la seva lluita contra la delinqüència, ha sorgit un moviment de defensa del dret a la privacitat¹¹. És per això normal que els juristes hagin construït un cos de doctrina legal sobre la privacitat i que s'hagin vist obligats a definir-la en termes precisos.

La definició jurídica més suscinta i més clara és la del jutge americà Cooley, que molts homes de lleis anglosaxons vénen repetint des del 1888 ençà. Cooley, en la segona edició de *Torts*, definia la privacitat en els termes següents: "El dret d'ésser deixat en pau" ("*The right to be let alone*")¹².

Anys més tard, en un judici celebrat a Califòrnia (Kerby contra Hal Roach Studios, 1942), aquesta definició de Cooley era ampliada i precisada com "el dret a viure la pròpia vida en recés (*seclusion*), sense estar sotmès a una publicitat injustificada o indesitjada. En suma, és el dret a ésser deixat en pau"¹³.

Altres autors, també juristes, defineixen igualment la privacitat com a dret. Alan F. Westin, en el seu important estudi sobre *Privacitat i llibertat*, afirma que:

"La privacitat és la pretensió (claim) dels individus, grups o institucions a determinar per compte propi quan, com i fins a quin punt hom pot comunicar a altrí informació relativa a ells"¹⁴.

3.2. Les definicions objectives.

Aquest grup de definicions, ja de caire sociològic, es caracteritzen per considerar la privacitat des d'un punt de vista conductista, sense fer referència a la intenció dels actors que participen en la situació. L'únic que hom té en compte és la possibilitat d'observació d'unes determinades condicions que són les que determinen la situació de privacitat.

Per exemple, Barbara Laslett, referint-se a la privacitat dels membres de la família respecte dels estranys, ens diu:

"La privacitat, en aquest aspecte, doncs, es refereix als mecanismes estructurals que prohibeixen o permeten l'observabilitat de l'execució dels rols familiars"¹⁵.

D'altra banda, Joan Annett i Randall Collins, en un capítol dedicat a "Una breu història de la deferença i del capteniment (*demeanor*)" al qual hem tingut ocasió de referir-nos abans, encara que no mencionen

explícitament el terme privacitat, parlen del grau de vigilància (*surveillance*) que trobem en diverses societats¹⁶.

Aquest tipus de definicions posseeixen dos greus inconvenients. En primer lloc, no prenen en consideració la intenció o la finalitat de l'actor, de cabdal importància en el camp de la privacitat. En segon lloc, ens permeten d'establir algunes condicions que poden fer possible la privacitat en una societat determinada, però no expliquen la seva aparició com a valor. Dit d'una altra manera, aquests "mecanismes estructurals" són condicions necessàries, però no suficients, per a l'emergència de la privacitat en una societat donada.

3.3. Les definicions subjectives.

Les definicions que jo anomeno subjectives, tracten de pal·liar aquest inconvenient de les definicions anteriors. Són, per exemple, les definicions d'Alan P. Bates, de Paul Halmos o del mateix Alan F. Westin, ja citat. Aquesta colla d'autors defineixen la privacitat com un sentiment o una opció voluntària. Vegem algunes d'aquestes definicions:

*"Provisionalment, el terme pot ésser definit com el sentiment d'una persona que els altres haurien d'ésser exclosos de quelcom que el concerneix a ell, i també el reconeixement que els altres tenen el mateix dret"*¹⁷.

Paul Halmos, del qual ja tindrem ocasió de tornar a parlar en fer la distinció entre privacitat i solitud, ens diu:

*"La privacitat és l'absència de contacte i observació socials quan aquests no són desitjats"*¹⁸.

Per últim, Alan F. Westin, al qual ja ens hem referit en un apartat anterior, afegeix a la citació que ja hem fet:

*"Considerada en termes de la relació de l'individu amb la participació social, la privacitat és el retir voluntari i temporal d'una persona de la societat general a través de mitjans físics o psicològics, ja sia en un estat de solitud o d'intimitat de grup reduït o, en el cas de grups més grans, en un estat d'anonimat o reserva"*¹⁹.

Aquesta distinció quadripartita de les diferents modalitats de participació social, segons Alan F. Westin, és força interessant; tant com per a insistir-hi més endavant.

Com podem veure, totes aquestes definicions tenen el denominador comú que prenen en consideració l'estat subjectiu de l'individu a què es refereix l'esfera de privacitat. Quan elaborem la nostra pròpia definició, ens veurem obligats a incorporar-hi alguns d'aquests elements subjectius.

3.4. La privacitat com a relació

El grup de definicions que més s'acosten a la nostra concepció de la privacitat són aquelles que la consideren com una relació, encara que buida o negativa. Una definició que vulgui ésser realment sociològica ha de conceptuar la privacitat des de l'angle de la possibilitat -o impossibilitat- d'interacció amb altri; altrament seria, al meu entendre, una definició psicologista en no tenir en consideració a tots aquells que envolten l'individu l'esfera privada del qual ens interessa. Els dos autors que ho han vist més clar, les definicions dels quals passarem a considerar, són sociòlegs, i no serà cap casualitat que jo empri força elements de les seves definicions per a formular la meua. Comencem per una citació d'Steven Lukes que resumeix molt bé el seu pensament:

"En general, la idea de lo privado hace referencia a una esfera donde los demás no tienen derecho a inmischuirse. Supone una relación negativa entre la esfera individual y la 'pública', más amplia, que incluye al Estado; una relación de no injerencia, o no intrusión, en cierta gama de sus pensamientos y/o actos. Esta condición puede alcanzarse mediante el refugio en la intimidad, o merced a la abstención 'del público'"²⁰.

Edward Shils és encara més precís en la seva formulació:

"La privacitat és una 'relació buida' ('zero-relationship') entre dues persones o dos grups o bé entre un grup i una persona. És una 'relació buida' en el sentit que està constituïda per l'absència d'interacció o comunicació o percepció en contextos

en què aquesta interacció, comunicació o percepció és practicable, per exemple, en una situació ecològica comuna, com la que deriva d'una contigüitat espacial o de la pertinença a una sola col·lectivitat global com una família, un grup de treball i, en última instància, la societat entera. (...) ... sempre és la privacitat d'aquestes persones, singulars o plurals, respecte d'altres persones. (...) La situació [de privacitat] ha d'ésser una en què sigui pràcticament possible l'abrogació de la privacitat mitjançant la intrusió des de fora o mitjançant la renúncia des de dins" ²¹.

Així, per exemple, no té sentit parlar de la privacitat d'un català respecte d'un xinès, residents als seus respectius països. Una altra cosa seria que estiguin conviuint en un mateix veïnat, una mateixa comunitat, un mateix edifici, etc. En una situació d'allunyament espacial no es pot parlar de privacitat sinó de separació.

"Només podem parlar de privacitat quan existeix una alternativa factible, o sia, quan hi ha accions o paraules que poden ésser guardades o divulgades, quan un espai pot ésser respectat o violat, quan una situació pot ésser negligida o observada. Així, la privacitat pressuposa l'existència anterior d'un sistema d'interacció entre persones en un espai comú ..." ²²

L'objecte de la relació de privacitat és la possessió i el flux d'informació. Aquesta informació només surt del poder del/s seu/s posseïdor/s (al/s qual/s es refereix) amb el seu/llur consentiment o per pròpia iniciativa.

Per tant, la privacitat, en un dels seus aspectes, pot definir-se com l'existència d'una barrera la

interposició de la qual impedeix el pas del flux d'informació d'aquelles persones que la posseeixen a les que no la posseeixen.

Quan la informació és comunicada voluntàriament a altri, parlem de compartició de la privacitat. Només parlem d'intromissió en la privacitat quan la informació és adquirida per mitjans enganyosos o fraudulents, sense el concurs de la iniciativa o el consentiment d'aquells les accions o les paraules dels quals han generat la informació.

La informació de què estem parlant es refereix a qualsevol esdeveniment ocorregut en l'esfera privada. La informació no és més que un dels recursos de què disposa l'individu. Quan parlem de privacitat, ens referim a situacions en què l'individu, o un grup d'individus, exerceix un control sobre recursos que li pertanyen. "La vida privada" consisteix en les activitats quotidianes d'aquell que no ocupa un càrrec públic ni aspira a ocupar-lo²³.

L'elaboració conceptual de Shils sobre la privacitat és, al meu entendre, la més ambiciosa i la més àmplia de totes les que hem esmentat fins ara. És una definició pròpiament sociològica, puix que incorpora la idea de relació. També té en compte l'estat subjectiu de l'actor (discrecionalitat en la comunicació de la informació). Per últim, inscriu la informació dins el context més ampli del control dels recursos personals, o sia que lliga el problema de la privacitat amb la qüestió del poder i la influència. D'altra banda, també relaciona la privacitat amb el tema de les xarxes i els fluxos de co-

municació, perspectiva teòrica que té moltes possibilitats en sociologia²⁴.

Amb tot, la seva definició d'esfera privada no és gens satisfactòria, ja que la defineix amb respecte a l'esfera pública, la qual cosa és certament tautològica. En efecte, el que entra dins l'esfera privada i l'esfera pública és culturalment determinat i, per tant, depèn de cada societat i època històrica. Crec que hauríem d'assajar de cercar una definició de la privacitat que fos universalment vàlida i que tant pogués aplicar-se a les societats primitives com a les tradicionals i industrialitzades. Per això ens cal una definició formal, no substantiva o enumerativa del contingut de les esferes pública i privada, que pot variar en el temps i en l'espai.

D'altra banda, Shils oblida un fet molt important. El que realment caracteritza l'esfera privada respecte de l'esfera pública és que la primera està pràcticament exempta de control social per part de la societat. O, com ja hem esmentat, en tot cas, la naturalesa del control social que s'efectua sobre una esfera i l'altra és completament diferent. Si l'esfera privada està lliure de control social és perquè, en les societats en què impera la privacitat, els individus s'abstenen d'interferir o d'immiscir-se dins d'ella per tal com el respecte a la vida privada s'institueix com a norma en aqueixes societats. Les esferes pública i privada estan clarament delimitades en les societats modernes, i els individus, socialitzats dins d'aquestes societats, renuncien voluntàriament a penetrar en la vida privada dels altres individus, esperant obtenir igual tracte.

Això no significa únicament que l'individu o grup titular de l'esfera privada pugui o no revelar-ne el contingut als altres, sinó que aquests ja no hi estan interessats. I en cas que, per atzar, o per la raó que sigui, esbrinin quelcom pertanyent a l'esfera privada d'altri, no en fan cas, no en fan ús, i s'ho reserven per a la seva intimitat.

En definitiva, el que passa és que els individus d'una societat privatitzada refusen de fer l'avaluació moral d'una persona en termes del contingut de la seva vida privada, potser perquè en aquest tipus de societats preval un pluralisme de normes morals que impedeix aquest judici. Per exemple, si una persona és competent en el seu camp professional no importa la vida que porti fora de la feina. La seva vida privada no influeix o no té conseqüències notables en la seva vida pública. Un homosexual, que segons les normes de la majoria de societats tradicionals podria tenir problemes, cada vegada en té menys en una societat on impera la privacitat, ja que aquesta faceta de la seva personalitat va deixant de tenir incidència en l'execució de les seves tasques professionals o públiques. El que passa en les societats industrialitzades és que la personalitat està escindida, fragmentada i, per tant, no és possible de fer una avaluació moral de la personalitat total d'un individu determinat.

Naturalment, aquesta visió de la separació estricta entre les esferes pública i privada és fins un cert punt idealitzada. Alguns autors²⁵ estant assenyalant precisament els inicis d'una tendència conrària. Per exemple, és molt important que el president dels Estats Units o el candidat a un càrrec públic tingui un

expedient net pel que fa a la seva vida privada com també s'està produint una confusió de les esferes pública i privada dels alts executius de certes empreses importants. Però crec que, a grans trets, la meua anàlisi és correcta, almenys per a la gran majoria de la població.

En tot cas, caldrà tractar la meua definició de privacitat com un tipus ideal que naturalment no pot correspondre exactament a la realitat. La seva funció serà precisament la de servir de base per a un model que sigui idoni per a la construcció de tipologies amb l'objecte de comparar diverses societats i escatir les seves tendències evolutives a llarg termini.

4. A la recerca d'una definició formal.

La revisió de les diferents definicions que els diversos autors han proposat no ha estat una operació inútil, perquè ens permetrà d'utilitzar aquells elements de cada definició que siguin més adients per als nostres propòsits. No es tracta de fer una definició de caire eclèctic, sinó d'integrar tots aquells termes que possibilitin de copsar el fenomen d'una manera cabal.

En primer lloc, comencem tractant d'aprofundir els termes de la relació. Les relacions s'estableixen entre persones o grups que en constitueixen els seus subjectes. Així, anomenarem subjectes de la relació privada aquells individus o grups que hi participen. Però ja hem vist que aquesta participació és de caràcter asimètric. D'una banda, hi ha un subjecte de la relació que intenta de preservar la seva zona de privacitat i que, per

tant, ocupa un lloc central de protagonista, de subjecte: d'ara endavant ens referirem a aquest subjecte amb el nom de subjecte positiu o ego. L'altre subjecte, d'altra banda, que està situat enfront de l'ego i que pot immiscir-se en la seva vida privada, rebrà el nom d'ego o subjecte negatiu, en el benentès que pot ésser singular o plural, o fins i tot la societat sencera. Evidentment la titularitat d'una relació privada per part de l'ego és totalment relativa i depèn de la perspectiva adoptada per l'investigador. Naturalment, en la complexa vida social tothom és alhora ego positiu i negatiu, i una persona que sigui ego positiu en un moment donat, pot ésser ego negatiu un xic més tard.

Un cop fetes aquestes precisions terminològiques, ja és hora de passar a proposar la nostra definició:

La privacitat és una relació buida entre dos individus o grups caracteritzada pels trets següents:

1. Els subjectes de la relació han d'estar en una situació de proximitat ecològica o espacial tal que sigui possible la interacció entre ells.

2. El subjecte positiu de la relació o ego ha de tenir la possibilitat discrecional de comunicar o retenir la informació objecte de la relació.

3. El subjecte o subjectes negatius s'han d'abstenir d'esbrinar aquesta informació o, en cas d'obtenir-la per atzar, d'emprar-la per a fer un judici o avaluació moral de l'ego en termes de la totalitat de la seva personalitat.

Quan la relació revesteix aquestes característiques, rep el nom de relació privada. Una relació pública serà una relació que no compleixi els requisits que acabem d'esmentar.

Així, una relació pública serà una relació plena, no buida, ja que el ego està exposat de tal manera que no pot controlar les informacions relatives a la seva persona, objectes de la relació. A més, cal que el subjecte o subjectes negatius no renunciïn a la intrusió ni a l'avaluació moral de l'ego.

Un aspecte interessant, digne d'estudi en les relacions privades o públiques, és el que jo anomeno el seu grau de prescripció/proscripció. El grau de prescripció/proscripció de la privacitat/publicitat és la intensitat amb què les normes prevalents en una societat donada determinen o imposen que una relació sigui privada o pública. Com que les definicions de privacitat i de publicitat que he donat són en certa manera recíproques i simètriques, ens trobem que l'expressió prescripció de la privacitat és sinònima de proscripció de la publicitat, així com la prescripció de la publicitat vol dir el mateix que la proscripció de la privacitat.

Posem un exemple que aclarirà aquesta formulació abstracta. En la majoria de les societats occidentals existeix la norma que l'exposició del propi cos davant dels estranys sigui un acte privat. Així, doncs, podem dir que en aquest cas existeix una prescripció de la privacitat (o proscripció de la publicitat, que és el mateix) pel que fa a la nuesa, forma que genera el sentiment del pudor, d'origen totalment cultural, d'altra

banda. Però si la prescripció de la privacitat pel que fa a l'exposició del propi cos és força alta en la societat occidental, encara podem trobar un altre cas en què la prescripció és molt més elevada. En totes les societats, fins i tot les més primitives, l'acte sexual es realitza en privat i el grau de prescripció en aquest sentit hi sol ésser força alt²⁶.

També podem citar casos en què, contràriament, la prescripció és a favor de la publicitat. Per exemple, en la majoria de petites comunitats on impera una moral sexual molt rígida, la norma prescriu que els promesos festegin a la vista dels pares, o en llocs públics on són fàcilment controlats pels veïns o pel mateix *peer group*. La infracció d'aquesta norma -o sia, el fet de festejar en solitari o en llocs apartats- comporta una presumpció de violació de la moral sexual en vigor.

També cal definir l'àmbit de l'ego en una relació pública o privada. Segons el nostre model conceptual, queden inclosos dins l'àmbit de l'ego en una relació pública o privada tots aquells subjectes negatius que potencialment poden entrar en contacte amb ell per raó de la seva proximitat espacial o ecològica.

És necessari així mateix distingir l'àmbit, que acabem de definir, de l'objecte de la relació. Quan parlem de l'objecte de la relació ens referim a la informació (actes, paraules, etc.) que en constitueix el seu contingut.

Finalment, l'esfera privada d'un individu està constituïda pel conjunt dels objectes de les diverses relacions privades que manté amb els altres individus d'u-

na societat determinada. Com que el nostre model és formal, el contingut de l'esfera varia segons les societats i, per tant, almenys en el context d'aquest capítol, no ens interessa enumerar els elements que en solen formar part.

5. Distinció entre privacitat i altres conceptes afins.

Com dèiem al principi d'aquest capítol, la privacitat normalment es confon amb altres nocions més o menys emparentades amb ella. Com que l'objecte d'aquest capítol és la clarificació conceptual, cal fer, doncs, una distinció ben clara entre la privacitat i aquests altres conceptes afins. Començarem amb les formulacions proposades per alguns autors per després suggerir les nostres. Els termes que ens interessin són sobretot secret, confidencialitat, intimitat, reserva, reclusió i solitud.

Louis Wirth, parlant de l'estil de vida urbà, fa la següent afirmació:

"El contacte físic freqüent, aparellat amb una gran distància social, accentua la reserva mútua dels individus deslligats els uns dels altres i, en cas que no sigui compensat per altres oportunitats de resposta, dona origen a la solitud"²⁷.

En aquesta citació veiem que hom parla de reserva i solitud sense que en quedi gaire clara la noció. Tractarem d'aclarir-la tot seguit. Constatem, per començar, que Alan F. Westin és molt explícit al respec-

te. Segons ell, la privacitat abasta quatre diferents relacions psicològiques i físiques entre un individu i els qui l'envolten. Aquestes relacions donen lloc, en correspondència, a quatre estats diferents:

1. La solitud és l'estat més complet de privacitat que poden assolir els individus, encara que en aquest estat la seva pau d'esperit pot seguir essent torbada per estímuls físics desagradables... o per la creença en la presència de Déu o d'alguna força sobrenatural.

2. La intimitat expressa l'*status* de l'individu com integrant d'un petit grup, l'exemple més corrent del qual és la família.

3. En un estat d'anonimat, l'individu es pot capténir, arribat el cas, amb una sorprenent manca de coartació, traïnt sovint fins i tot els secrets més íntims a un estrany total. És el cas de la confessió catòlica.

4. Hom pot considerar que l'estat de reserva és la necessitat de l'individu de servir informació per tal de crear una "distància mental" que protegeixi la seva personalitat de les pressions externes²⁸.

Crec que la distinció d'aquests quatre aspectes de la privacitat és molt encertada i que les definicions són prou rigoroses, però ens cal seguir endavant per veure què diuen altres autors.

Shils, per exemple, a diferència de Simmel, que parla del secret d'una forma molt vaga i general, en dóna una definició molt precisa:

"El secret és la privacitat feta obligatòria. Amb sancions molt més greus contra la revelació de la informació, més demandes empàtiques per a la seva conservació per part de les persones autoritzades a rebre'l, el secret és una mena de prolongació de la privacitat. És una mena de privacitat amb barreres més altes i més infranquejables. Tanmateix, el secret és l'enemic de la privacitat. Amb l'objecte de salvaguardar els secrets, cal invadir la privacitat"²⁹.

En el passatge d'una altra publicació, Shils precisa el seu pensament pel que fa al secret:

"En el secret, la revelació o l'adquisició més enllà de la barrera està prohibida, i la prohibició està refermada per sancions en cas d'infracció. En la privacitat, la revelació està a la discreció del posseïdor, i les sancions previstes per les lleis estan adreçades en contra de la adquisició coercitiva [de la informació] per part de les persones situades més enllà de la barrera"³⁰.

No creiem necessari de fer comentaris a les precisions de Shils sobre la distinció entre secret i privacitat. Només voldria afegir que mentre que la relació de privacitat es diàdica, la de secret es triàdica, puix que en el secret sempre tenim dues o més persones que es confabulen o comparteixen una informació en contra dels que l'ignoren, establint una relació de confidencialitat. Una cosa semblant passa amb la relació d'intimitat tal com jo l'entenc. Els diccionaris donen dues accepcions d'intimitat que no solament són diferents, sinó contràries. Vegem, per exemple, què diu Casares:

"INTIMIDAD. Amistad íntima, confianza grande en el trato. Parte reservada o más particular de los pensamientos, afectos o asuntos interiores de una persona, familia o colectividad"³¹.

Mentre que la segona accepció és gairebé sinònima de privacitat, la primera té un sentit molt diferent. Es tracta també d'una relació triàdica com la de secret, però amb la particularitat que no existeix la prohibició a no revelar el secret a terceres persones i amb un alt grau de "compartició de la privacitat", segons l'expressió de Shils, entre els subjectes centrals de la relació. A més, la relació d'intimitat entre dos subjectes no és una relació buida (absència de relació), sinó precisament plena de contingut. Els dos amics íntims obliden la seva individualitat, es fonen en un sol i s'ho expliquen tot, fent caure les barreres que podrien haver entre ells.

Per acabar, només ens falta analitzar els conceptes de solitud, reserva i reclusió.

La millor definició que s'ha donat de solitud és, al meu entendre, la de Paul Halmos. Mentre que la "privacitat és absència d'observació i contacte socials quan aquests no són desitjats, la solitud és la manca de contacte social desitjada"³². Crec que aquesta definició de solitud millora la d'Alan F. Westin en contraposar-la a la de privacitat. La situació estructural és la mateixa en ambdós casos, però la diferència rau precisament en l'estat d'ànim del subjecte. En un mateix context ecològic, hom es pot sentir sol o bé amb l'esfera privada invadida.

Per a acabar, donarem la nostra pròpia definició de reserva, que no és més que un cas especial de privacitat. Creiem que és una definició que cospa millor el concepte que no pas la que forneix Alan F. Westin, molt més confusa.

La reserva es dóna quan dins d'una relació de privacitat, el subjecte (l'ego) sol facilitar o deixa traspuar poca informació sobre la seva persona, encara que pugui fer-ho. Així veiem que la reserva és el cas contrari de la intimitat, malgrat que en aquest últim cas intervenen terceres persones.

Per a concloure aquesta rastellera de definicions, només ens resta de fer una breu al·lusió a la reclusió, la qual es refereix als aspectes físics, espacials, de la reserva i, per tant, en constitueix un cas específic.

5.1. El sentiment privat.

Un cop aclarits una sèrie de conceptes relacionats amb la privacitat, seria bo d'emprendre la tasca de definició d'un darrer concepte que ens serà d'utilitat en capítols posteriors. Em refereixo al sentiment privat.

Quina relació hi ha entre la relació privada i el sentiment privat? Doncs bé, podríem dir que el sentiment privat constitueix la base de la relació privada. Dèiem unes pàgines abans que perquè s'entauli una relació privada cal, entre altres coses, que l'ego pugui, discrecionalment, deixar traspuar les informacions que

posseeix, discrecionalitat que en la vida moderna normalment no s'exerceix, i aleshores ens trobem que la relació de privacitat esdevé de reserva. D'altra banda, cal també que, per part dels subjectes negatius, existeixi una mena de respecte de la privacitat de l'ego i que, consegüentment, s'abstinguin de tota intrusió dins d'ella.

El sentiment privat fa referència a aquests dos aspectes de la relació privada. Atès que tothom, en un moment donat, és subjecte positiu, i, en un altre, negatiu, aquestes dues dimensions de la privacitat es reforcen mútuament. El sentiment privat consisteix, per tant, en la creença en l'existència d'una barrera ideal entorn dels individus, creença que es manifesta, per un costat, en una actitud de reserva, per la qual deixem besllumar una porció molt petita de la nostra interioritat als altres, és a dir, que ens presentem força opacs davant el nostre proïsme. Per l'altre, adoptem una actitud de respecte davant la privacitat d'altre i ens estem de penetrar en la seva intimitat o, en el cas de posseir informació sobre ella, d'avaluar-la en termes morals.

Com pot veure el lector, aquesta definició de sentiment privat s'aproxima força a la definició de privacitat de Bates, la qual hem adduït a l'apartat 3.3. d'aquest mateix capítol.

Recapitulant, en finalitzar-lo, observem que hem fet una sèrie de clarificacions conceptuals sobre els conceptes de privacitat, publicitat i altres termes afins que moltes vegades es confonen amb ells. Aquest exercici era necessari per a prosseguir, ja que, des

d'aquesta perspectiva, podrem formular les proposicions teòriques que anem a defensar d'una forma i en uns termes molt més precisos. Un cop desbrossat el camí de la jungla conceptual, ha arribat el moment de plantejar el problema en termes socio-històrics i d'assajar d'esbrinar els orígens de la privacitat en el món occidental.

NOTES AL CAPÍTOL 3.

1. Hannah ARENDT, *La condició humana*, citat per Lukes (1978), 77.
2. *Ibídem*, 78.
3. Madge (1950), 191.
4. Coromines (1954), 888.
5. Fabra (1979), 1.383.
6. *Ibídem*, 1.400.
7. Coromines (1954), 902.
8. Fabra (1979), 1.383.
9. *Ibídem*, 1.400.
10. *Ibídem*, 1.400.
11. Sobre la literatura més recent en aquest aspecte, vegeu la nota 6 de la Introducció.
12. COOLEY, *Torts*, 1888, citat per Madgwick & Smythe (1974), 2.
13. *Ibídem*, 2.
14. Westin (1967), 7.
15. Laslett (1973), 481.
16. Annett & Collins (1975), 166-167.
17. Bates (1964), 429.
18. Halmos (1952), 102.
19. Westin (1967), 7.
20. Lukes (1977), 84-85.
21. Shils (1970), 73.
22. *Ibídem*, 74.
23. *Ibídem*, 74-75.
24. Sobre xarxes i fluxos de comunicació, vegeu la bibliografia següent: Barnes (1954); Boissevain (1968); Boissevain & Mitchell (eds.) (1973); Bott (1972); i Mitchell (ed.) (1969).
25. Per exemple, Sennett (1978).
26. Ford & Beach (1969), 83 i ss. Aquests autors forneixen interessants detalls sobre el lloc i les circumstàncies del coit en diverses societats primitives. A vegades té lloc a dins la llar, i a vegades a l'exterior, però sempre amb la intenció de buscar la situació de privacitat més adient. Les excepcions són molt poques i rares.

27. Wirth (1938), 16. Els subratllats són meus.
28. Madgwick & Smythe (1974), 6-7. Vegeu la nota 3 del capítol 1.
29. Shils (1956), 201.
30. Shils (1970), 75.
31. Casares (1951), 610.
32. Halmos (1952), 102.

L' ESTRUCTURA

SOCIAL DE LA PRIVACITAT

I: ELS FACTORS ESTRUCTURALS

Tots els sociòlegs estan d'acord que la privacitat és un fenomen típicament modern que només trobem en les societats industrialitzades. Encara que aquesta afirmació s'hauria de matisar ja que els estudis antropològics i etològics mostren l'existència d'una tensió entre societat i privacitat, així com entre reclusió d'una banda i curiositat i xafarderia de l'altra¹, tots els estudiosos convenen almenys que les condicions estructurals de la societat moderna permeten unes cotes més altes de privacitat que no pas altres societats conegudes.

Malauradament, però, pocs sociòlegs o historiadors han elaborat una teoria global que permetés d'explicar aquest fet, que analitzés els processos a través dels quals s'havia produït aquesta situació. Quines diferències presenta la societat moderna respecte d'altres societats que puguin donar compte d'aquest fenomen? Quines són les condicions que possibiliten el naixement de la privacitat, que fan que les relacions privades predominin sobre les públiques? Quins factors determinen l'origen d'aquest tret diferencial de la societat industrial moderna? En aquest capítol intentarem donar resposta a algunes d'aquestes qüestions.

Per tal d'arribar a proposar una teoria de la gènesi de la privacitat en la societat moderna, començarem passant revista a les aportacions dels escassos autors que han escomès una empresa semblant. Com dèiem abans, molts d'ells no han elaborat una teoria global,

però, en canvi, fan observacions interessants que podrem integrar en la nostra explicació. Després de fer la crítica de les seves concepcions, passarem a exposar la nostra teoria alternativa, l'abast i els termes de la qual ja precisarem més avall.

1. Les explicacions idealistes: Arendt i Lukes.

Alguns autors pretenen trobar precedents de la idea de privacitat en el món antic i medieval. Segons Hannah Arendt, a l'antiga Roma es produí una "*completa evolución de la vida hogareña y familiar hacia una esfera interior y privada*"². Steven Lukes assenyala el fet que ja Sant Agustí, en les seves *Confessions*, fa un acte d'introspecció i emprèn la recerca del seu món interior. Sant Agustí inaugura una tradició de misticisme cristià que suposa un conreu de la vida interior de l'individu, mitjançant el qual accedeix a una comunió amb Déu i a un coneixement secret d'Ell³.

A partir d'aquí, Lukes va resseguir la noció de privacitat en la història occidental i descobreix connexions molt fortes entre aquella i el liberalisme, del qual la privacitat en constitueix la idea central. Per a suportar aquesta tesi, cita les obres de Burckhardt, que fa remuntar la idea de la vida privada al Renaixement, i de Berlin, que també es retrotrau al Renaixement o a la Reforma (segons ell caldria datar aquesta influència en Erasme i potser en Occam) i estableix una correlació entre privacitat i llibertat negativa. Lukes prossegueix passant revista als pares del liberalisme modern, des de John Stuart Mill fins a Benjamin Constant, tots els quals

defensen, d'una manera o d'una altra, l'autonomia de la vida privada enfront de les possibles intrusions de l'Estat⁴.

La recerca de Lukes, malgrat l'interès que pot tenir per a la història del pensament polític i social, no constitueix en absolut una teoria de l'origen de la privacitat en el món modern, sinó que, més aviat, denota el reflex en el pla de les idees d'una sèrie de factors que són els que han donat lloc realment a aquestes concepcions. Sense necessitat de subscriure'ns al materialisme històric, el que ens interessa en un treball d'índole sociològica, és esbrinar els factors causals subjacents que donen origen a les idees, les quals no fan més que emmirallar aquesta base infraestructural.

2. Una explicació en termes d'orientació de valors.

Abans de passar a exposar directament la teoria de Paul Halmos, potser convindria fer una breu referència al marc de la seva obra dins el qual s'inscriu. Halmos és un psicòleg social que creu que les neurosis individuals són en realitat d'origen col·lectiu, per raó de les condicions prevalents en la societat moderna. És amb l'ànim d'alleujar els mals de la societat actual que Halmos emprèn la seva investigació, destinada a elaborar una terapèutica social que pugui remeiar aquest estat de coses. Segons Halmos, el mal del nostre temps és la solitud i l'aïllament, la causa dels quals és el que ell anomena la "ideologia de la privacitat i la reserva", que alhora en constitueix la seva racionalització. Si podem escatir les causes que provoquen aquesta ideologia de la

privacitat i de la reserva, estarem en condicions de reduir l'aïllament social.

Com diu el propi Halmos: "Així, la ideologia de la privacitat i de la reserva és un producte compost d'orientacions de valor parcialment simultànies i parcialment subsegüents que guien l'home en el seu comportament social"⁵.

És el mateix Halmos qui resumeix les causes de la ideologia de la privacitat i de la reserva:

"A) Retir cristià ascètic conjuminat amb una preocupació salvacionista amb el jo.

B) Autarquia i autosuficiència individualista secular agreujats per la competència.

C) Selectivitat i reserva com a protecció de l'status en base al privilegi, riquesa, renda, etc., hereditaris.

D) Selectivitat i reserva com a protecció de l'status i el prestigi en base al desdeny intel.lectual.

E) Insularitat intrafamiliar i egoisme familiar nepotista com a forma de defensa en un món hostil i com a mètode d'autotranscendència en una comunitat des-socialitzada"⁶.

Com confessa Halmos, aquesta explicació de l'origen de la privacitat és en termes de valor, encara que hi hagi al·lusions explícites al paper de la competència i de la riquesa. El principal defecte de la construcció d'Halmos, en la meua opinió, rau en què menysté els fac-

tors estructurals que donen origen, o almenys condicionen, els valors dels quals ens parla. Es tracta per tant d'una explicació parcial, encara que indubtablement fa aportacions interessants en el camp de la psicologia social.

3. Una explicació personalista: Schwartz.

Un altre psicòleg social, Barry Schwartz, seguidor d'Ervin Goffman, tracta d'explicar l'existència de la privacitat basant-se en les seves funcions. Segons Schwartz, la privacitat aconsegueix almenys tres funcions en la societat. Dues de les funcions tenen un efecte estabilitzador sobre les dimensions horitzontal i vertical de l'ordre social, mentre que la tercera, malgrat que en principi podria tenir conseqüències desestabilitzadores, també fa en definitiva un paper de manteniment de l'ordre normatiu establert⁷. Passem a considerar aquestes tres funcions:

3.1. Les funcions horitzontals de la privacitat: la preservació del grup.

"El retir vers la privacitat sovint és un mitjà de fer possible la vida amb una persona intolerable (o esporàdicament intolerable). Si la distracció i l'alleujament {que permet} la privacitat no fossin possibles en aquest cas, la relació es trencaria si es volgués evitar el conflicte"⁸.

Tots els sistemes socials estables han de con-
fegir normes sobre qui pot o no pot observar o revelar

informació a qui. Si aquestes regles no existeixen, és normal que una retirada vers la privacitat vagi acompanyada d'una certa mesura d'espionatge, ja que, en absència de normes, les persones estan inclinades naturalment a immiscir-se en els assumptes dels altres:

"Durkheim, a l'igual que Homans, no és totalment correcte en la seva insistència que les trobades periòdiques del grup constitueixen les seves principals fonts d'unitat. Després d'un cert punt, la presència dels altres esdevé irritant i la partida, que és un acord de separació mútua, no deixa d'ésser un agent de solidaritat menys fort que el ritual de l'encontre... Si la privacitat pressuposa l'existència de relacions socials establertes, el seu ús pot considerar-se com un índex de solidaritat"⁹.

3.2. Les funcions verticals de la privacitat: el manteniment de les divisions d'*status*.

És ben sabut que la privacitat reflecteix i contribueix a mantenir les divisions d'*status* d'un grup. La privacitat és un luxe i un objecte d'intercanvi que es pot comprar i vendre. La capacitat per invadir la privacitat també és un signe de status. Per exemple, l'elevat rang social del metge potser no deriva solament de la seva qualificació tècnica, sinó també de la seva autoritat per ignorar les barreres de la privacitat. Tanmateix, aquesta prerrogativa no és exclusiva de les persones d'*status* enlairat, sinó que pot estendre's justament a la no-persona, a l'esclau o al criat. Certs actes, la realització dels quals seria indecent en presència d'estrany del

mateix nivell social, perden aquesta qualitat enfront de persones d'*status* inferior:

"Les persones de rang elevat o inferior que tenen accés a les cambres privades dels seus clients estan sotmeses a obligacions molt precises referents a la manera en què poden obtenir un coneixement secret i, encara més important, la forma en què l'han de tractar un cop obtingut. Les garanties explícites o implícites de confidencialitat neutralitzen la transferència de poder que altrament suposaria l'atorgament d'informació privada. Tant la possessió d'un rang extrem com l'assegurança de confidencialitat legitimen així la 'necessitat de saber' i les intrusions que aquesta fa possible"¹⁰.

3.3. Les funcions de la privacitat com a possibilitat de desviació.

La privacitat, encara que podria obrir la porta a certes formes de desviació que fessin trontollar els seus efectes estabilitzadors, també admet la transgressió invisible i, en conseqüència, serveix per mantenir intactes aquelles regles que serien subvertides per la desobediència pública en cas d'absència de privacitat.

Els membres d'un grup en general i les persones que mantenen relacions emocionals mútues necessiten un grau tant més alt de privacitat com més profunda és la relació. "Si el nen, per exemple, s'assabentés sobtadament de les conductes no-públiques del seu pare, i si aquest s'adonés de totes les perversions en què el seu fill privadament incorre, la relació pare-fill, caracteritzada

per l'admiració mútua, esdevindria impossible"¹¹. El mateix passa en les parelles de casats, la bona relació entre els membres de les quals passa per la seva possibilitat d'ocultar-se les seves accions "indecents".

La privacitat permet el consum secret, encara que, com observa Schwartz, mentre que algunes activitats apareixen a la llum del dia, d'altres experimenten un procés d'amagament. Per exemple, si bé avui dia ningú s'escandalitza quan veu algú amb el *Playboy* sota el braç, pot trobar estrany que porti la Bíblia, la qual ha passat al regne del privat.

Cal remarcar, però, que l'absència de visibilitat no garanteix la privacitat. La persona que creu estar constantment en presència d'un pare, mare o Déu interioritzat, porta una mena de vida privada molt diferent d'aquell que té una consciència menys exigent. L'ego pot evadir-se de l'ordre públic per caure sota la subordinació del superego.

Per últim, a pesar que Schwartz no explora una possibilitat com aquesta, la desviació que permet la privacitat pot ésser com una font de variabilitat normativa i, per tant, de llibertat. Aquest aspecte el tractarem més endavant, al final de la tesi.

La crítica que podem fer de la teoria de Schwartz és la que hom pot fer de qualsevol formulació funcionalista. Com distingeix molt bé R. P. Dore, una cosa és explicar la causa d'un fenomen i una altra és explicar les causes de la seva persistència¹². Mentre que les explicacions funcionalistes poden funcionar bé en el segon cas, no serveixen gens en el primer. Com que el nostre interès rau en

l'explicació sociohistòrica de l'eclosió de la privacitat en la societat moderna, les teories de tipus funcionalista ens ajuden de ben poc. En tot cas, poden coadjuvar a la comprensió del manteniment de les relacions privades un cop han aparegut en una societat determinada. Però no ens diuen res sobre els determinants estructurals que possibiliten el sorgiment del fenomen de la privacitat tal com el coneixem avui.

Després de fer un breu repàs de les escasses teories existents sobre l'emergència o la perpetuació -pel que fa a la construcció de Schwartz- de la privacitat en el món modern, i després d'haver-les criticat mostrant les seves insuficiències, és arribada l'hora de proposar la meua teoria. Abans d'entrar en matèria, demanaria al lector que em permetés de fer unes breus consideracions sobre l'abast i les característiques de la meua explicació. Quan en el capítol anterior vaig parlar de les definicions objectives de la privacitat, ja vaig expressar les meves reserves quant als seus defectes. Assenyalava en aquella ocasió que, baldament els mecanismes estructurals puguin permetre un cert grau d'observabilitat o d'invisibilitat, aquests no garanteixen l'existència d'una àrea de privacitat en una societat determinada. En el confegiment de la meua teoria també tindrè en compte aquest punt de vista. És evident que hi ha una sèrie de factors estructurals que fan possible l'emergència de la privacitat. Ara bé, aquests constitueixen condicions necessàries, però no suficients. Per a que brolli el fenomen privat, cal la presència d'un conjunt de condicions, però aquestes no determinen el seu floriment sinó que més aviat el condicionen o el limiten. Dins d'una sèrie de limitacions estructurals (*structural constraints*)

pot existir una gamma de possibilitats molt àmplia. Els següents paràgrafs de Lewis A. Coser il·lustren el que vull dir. Parafrasejant un text de Nisbet en el qual s'ataca la posició evolucionista de Parsons, Coser declara:

"No cal dir que cap teòric de la sociologia s'ha acostat mai a fornir la contrapartida de la selecció natural en els fenòmens socials, però sembla molt probable que aquesta contrapartida pogués brollar algun dia d'una amantent atenció analítica a les lluites i baralles entre les diverses formacions socials, siguin classes, races, comunitats o altres entitats. Les estructures i la seva diferenciació en proporcionen el marc i forneixen les oportunitats, però només els processos interactius específics en determinen el resultat"¹³.

I més tard agrega:

"Per concloure, deixeu-me reiterar que considero que l'estudi de les estructures socials està situat al bell mig de l'empresa sociològica. El que he assajat en aquest article no era denigrar aqueix estudi, sinó destacar la seva insuficiència quan no va acompanyat per una preocupació concomitant pels processos socials que sorgeixen contra el rerafons de condicionaments estructurals determinats"¹⁴.

Coser assenyala molt encertadament que l'estudi de les estructures no basta si no va acompanyat per l'anàlisi dels processos d'interacció i conflicte que constitueixen la trama de la vida social. Jo afegiria encara que si hom vol tenir una visió global d'un fenomen social, cal també tenir en compte els valors, els quals, bé que

condicionats d'una banda per les estructures, i que moltes vegades són resultat de les lluites i processos socials, tenen una autonomia pròpia que de cap manera no pot ser menystinguda. Si volem, doncs, assolir una explicació completa de l'emergència de la privacitat, haurem de prestar atenció a un conjunt d'estructures que impulsen la seva aparició a la vegada que li imposen límits; però també haurem d'estudiar una sèrie de valors i processos específics que tenen una independència força relativa de les estructures que els suporten. Així, doncs, la nostra teoria sobre la gènesi de la privacitat en la societat moderna -de la qual cal precisar que farà referència sobretot a les societats occidentals-, constarà de dues parts. En la primera, tractarem d'analitzar aquelles condicions estructurals que han permès la seva aparició, mentre que en la segona part (que reservarem per al capítol següent) assajarem de resseguir aquells processos històrics específics del món occidental que han donat naixement al fenomen de la privacitat com a valor altament cotitzat en la nostra societat. El primer bloc de factors explicatius -que anomenem l'estructura social de la privacitat i que dóna nom al títol del present capítol-, a la seva vegada estarà dividit en dues parts: una dedicada a factors de tipus ecològic i una altra referida a la divisió social del treball. En el segon apartat de la teoria, també distingirem dos epígrafs: la introversió i l'extraversió d'interessos, que estudiarem en el proper capítol.

4. La nostra teoria: els factors ecològics.

Crec que per començar a explicar la gènesi de la privacitat occidental, haurem de considerar els factors

més obvis. Perquè hi hagi la possibilitat de l'existència de la privacitat, cal que les condicions ecològiques siguin tals que l'escala de les societats sigui d'una certa grandària, que la seva densitat hagi assolit un cert grau, que les comunicacions siguin ràpides i freqüents, i, en fi, que la gent no es conegui personalment donades unes certes condicions d'anonimat. Encara que recordarem que per a Shils la no possibilitat d'interacció no constituïa la base d'una relació de privacitat, hem de convenir amb Westin que l'anonimat constitueix precisament una de les formes de privacitat, o si més no, un requisit indispensable per a la seva emergència¹⁵.

Dividirem aquest apartat en varis epígrafs. En primer lloc, tractarem la reducció de la visibilitat deguda a la poblositat de les grans ciutats per a passar a l'estudi de la mobilitat horitzontal en la societat industrialitzada. Tot seguit, continuarem amb l'examen de les pautes residencials de l'espai urbà per concloure amb unes breus notes sobre la dissolució de les comunitats locals.

4.1. Poblositat i anonimat.

Émile Durkheim, després d'haver fet, en el seu famós estudi *De la division du travail social*, la distinció entre les societats segmentàries i organitzades, basades respectivament en la solidaritat mecànica i l'orgànica, i després d'haver assenyalat la preponderància progressiva de la segona sobre la primera, emprèn l'examen de les causes del progrés de la divisió del treball. Arran de descartar com a possible causa, sostinguda pels economistes, la necessitat d'augmentar la nos-

tra benaurança, arriba a la conclusió que la causa només pot ésser l'increment del volum de les societats, acompanyat per un augment de la seva densitat material i moral. No n'hi ha prou amb la simple augmentació del nombre d'individus d'una societat, sinó que cal que esdevinguin concentrats en una àrea determinada. Com més creixi la densitat material d'una societat, més elevarà també el que Durkheim anomena la densitat moral, és a dir, la intensitat de la comunicació i del tracte entre els individus. La següent citació resumeix força bé el pensament de Durkheim:

*"La divisió del treball varia en raó directa del volum i la densitat de les societats, i si progressa d'una manera contínua en el curs del desenvolupament social, es perquè les societats esdevenen regularment més denses i en general més voluminoses"*¹⁶.

Durkheim no és únic a considerar el creixement de la població com un dels requisits de la diferenciació social. Els economistes interessats en problemes d'industrialització assenyalen la impossibilitat d'un *take-off* sense el concurs de certs factors demogràfics. Lenski, un sociòleg neoevolucionista, creu que l'increment de la població és potser la primera i la tendència més evident d'evolució de la humanitat, bé que actualment sembla que estem assolint un sostre¹⁷.

Robert Redfield, en el seu famós article sobre *La societat folk*, en enumerar els trets característics d'aquest tipus social, afirma:

*"La societat folk és una societat petita. No hi ha més persones de les que es puguin arribar a conèixer-se bé i romanen entre elles en associació de llarga durada"*¹⁸.

Al contrari, les ciutats de les societats industrials que coneixem nosaltres són d'un volum i d'una densitat tals que determinen per força l'anonimat de la majoria de les relacions socials que mantenim. Podem arribar a conèixer de vista la gent de l'immoble on vivim i potser del barri, però quan sortim d'aquest ambient familiar canviem de clau i comencem a actuar en base a ressorts de tipus impersonal. Carlos Barral ha expressat molt bé aquesta sensació:

*"El sentimiento de ser y parecer anónimos, la conciencia de ser nadie, precisamente, subyace a casi todas las formas de experiencia propiamente urbana, está en el fondo en lo más elemental de la mayoría de las sensaciones que nos relacionan con el paisaje ilimitado de asfalto, de piedra y de cemento dentro del que nos sabemos encerrados, que pensamos estar habitando constantemente y en el que creemos que transcurre nuestra vida cotidiana"*¹⁹.

Amando de Miguel reitera aquesta idea de la relació entre la privacitat i la vida urbana, en contrast amb el món rural, però posa més l'accent en la solitud que en l'anonimat:

*"Los personajes del mundo rural están en verdad como 'acartonados', carecen hasta cierto punto de 'vida privada'. La privatización de la vida fue el descubrimiento de los primeros habitantes de los burgos. Es curioso que la intimidad haya terminado siendo una virtud urbana, aunque puede verse también como una radical y mera soledad"*²⁰.

Els pares de la sociologia urbana han observat sovint aquest estat d'anonimat que és condició de

la privacitat. Simmel, en el seu celebrat assaig sobre *La gran ciutat i la vida de l'esperit*, assenyala l'actitud de fastigueig i d'indiferència que apareix en les metròpolis com a conseqüència de la intensificació de l'estimulació nerviosa que resulta del canvi sobtat i ininterromput d'estímul intern i externs. Aquesta estimulació constant condueix a l'esmusament de la discriminació que, unida a la racionalització i al càlcul, producte de l'economia monetària, sorgida típicament a les ciutats, donen origen a un tipus urbà característic. Aquest tipus, en el qual preval l'intel·lecte i la raó, i que presenta una individualitat molt més gran de la que trobem a pobles i viles, per raó de la seva autopreservació enfront de la gran ciutat, ha d'adoptar un comportament negatiu de naturalesa social:

*"Aquesta actitud mental d'uns metropolitans envers els altres la designarem, des d'un punt de vista formal, reserva. Si les innombrables reaccions internes fossin respostes als continus contactes externs amb nombroses persones com al poble, on un coneix gairebé tot-hom que troba i on hom té una relació positiva envers quasi tot el món, hom esdevindria atomitzat completament des del punt de vista intern i arribaria a un estat psíquic inimaginable. En part aquest fet psicològic i en part el dret a la desconfiança que els homes tenen enfront dels elements fugissers de la vida metropolitana, necessiten la nostra reserva. (...) I és aquesta reserva la que als ulls de la gent de poble ens fa aparèixer com a freds i cor-durs"*²¹.

Louis Wirth, un dels representants més conspicus de l'Escola de Xicago, en un article que resumeix molt bé la filosofia d'aquesta escola de pensament, trac-